

KARYS

Eina syki i eavaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numerai
— 60 skaitikų —
Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 47 (79)

Kaunas, 1920 m. lapkričio mėn. 25 diena.

II metai.

Lapkričio 23 d. suėjo du metai nuo pirmo įsakymo Krašto Apsaugos Ministerijai pasirodymo.

KAREIVI! Skaityk savo laikraštį, nei vieno Nr. nepraleisdamas!

Trečius metus pradėdant.

1918 metų lapkričio 23 diena Vilniuje pasirodė „Apsaugos Ministerijai įsakymo“ 1 numeris, pasirašytas Apsaugos Ministerio, prof. A. Voldemaro ir Štabo Vršininko pulkininko J. Kubiliaus.

Laikas buvo audringas: iš rytų grėsė rusai bolševikai, kraštą baigė kankintų vokiečiai, o Vilnių organizavosi lenkų legionai, vokiečių priariami.

Trys galingi priešai lenktynėm ėjo pavergti vargšią, dang kentėjusią Lietuvą, kuri dar nei vieno ginklo, nei vieno kareivio neturėjo. Šalčiausias protas sutos, stipriausi dirksniai virė. O kaip Lietuvą išgelbėti, kaip savo karinę pajėgą sudaryti, iš visur mirties žlotis matančių?

Nebuvo laiko galvoti, protauti; reikėjo darbas dirbti. Ogi todėl ir pirmasis A. M. įsakymas išėjo be žančių niūnių, be drastiškos vaizdo. Jis skelbia:

- 1) išsteigiamą Apsaugos Tarybą (pul. Chaleckis, pul. Naštopka, pul. dak. Nagevičius);
- 2) paskiriamas Apsaugos Ministerijos Štabo Vršininkas (pul. Kubilius);
- 3) paskiriamas 1-jo pėstininkų pulko vadovas (pul. Galvydis Bikauskas).

Tai toks pirmas mūsų kariuomenės istorijos rašytas lapas Lietuvos žemėje, kai ji 1918 metais atgimė.

Įsakymas išėjo, renkasi vadai, kareiviai, o šautuvo ne vieno, patranka sapne tesapnuojasi.

— Ginklų Ginklų.
Ir lenkėmės pakrikusiai priešui, prašėm — ir gavom „pažaišti“ vieną kitą šautuvą, kad taip labai nešauktumėm!

Bet lietuviai ne žaišti rengės — laisvės, nepriklausomybės priešams karia paskeibė. Ir tas karas tebesitęsia šiandien. Užplūdo rusai bolševikai — atbloškėm; atklydo Bermonto gauja — ištrenkėm; atsilinko Kainai broliai lenkai — laukus lavonais nuklojom ir šiand ryt, jų kaulus palaidoję, vistiek laisvai nepriklausomą Lietuvą gyvenam.

Šiandien mes galingi: laisvę išaugom, nepriklausomybę sustiprėjom.

Šiandien mūsų kariuoni armija šautuvų tikstančiais pūslėmis, kulkosvaldžių tikstančiais kerta, patrankų sūlimais pliauna priešų eiles, kuris mums tik mirtį nešė. Tokį vaizdą prieš save turime lapkričio 23 dienos susilaukę.

Dveji metai kovota, du priešai nugalėta. Žengiamė trečius metus trečia priešą iš Lietuvos išvyti. Taigi laimingai!

Jonas E.
23. XI. 1920

I KARIUOMENĖ

Lapkričio 23 d. suėma dveji metai, kaip išėjo pirmasis įsakymas Lietuvos Kariuomenei. Jis išėjo Vilniuje. Truputį anksčiau, apystovų verčiamas, turėjau pailkti Vilnių ir važiuoti šodžium mokytojauti. Taigi tuo metu gyvenau viename žemaičių kaime, kur mokiau vaikučius. Kaimas buvo gan turtingas, bajorų okolica, ūkininkai turėjo žemes pakankamai, gyveno turtingai ir, kaip daugiame bajorų, nors mokėjo gerai žemaitiškai, tačiau namie daugiausia kalbėjo nors labai blogai, bet lenkiškai. Tie namai, kur aš gyvenau, buvo, rodos, vieninteliai visame kaime, kur visai nekalbėjo lenkiškai. Labai nustebau, sužinojęs, kad net žemaitiuose yra dar lenkuojančių. Bet gyventojai, ir lenkuojantieji, mielai leido savo vaikus mokyti lietuviškai, nes iš vienos pusės, grįždamai apie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą, matė tiesioginį reikalo mokyti lietuviškai skaityti ir rašyti, o gi mokytojų lenkų čia nė nebuvo.

Daiktai gaudavom labai sunkiai ir visados jie steldavo pasivėlinę. Sužinojome, kad vokiečiai pralaimėjo karą ir traukiasi atgal iš rusų, vėliau grįžti dėme, kad ir Vilniuje kažin kas darosi, būtent, kuriam lietuvų kariuomenė. Žmonės pradėjo nebeklausyti vokiečių, o iš besitraukiančių net atiminėti rekvizuotus daiktus, vietomis buvo net susiremta. Su jais gana smarkiai. Paskiau pradėjo rinkti parapijų komitetus, neapsiėjo ir čia be gindų ir kivirčių. Vienu žodžiu iš pažinios nerahgūs žemaičiai sujudo, subruzdė. Pradėjo net vienas kitas važiuoti Vilniun į Kariuomenę, bet grįžus pirmiesiems, vėl nustojė važinėję. Grįžusieji pripasakojo visokių būty ir nebūty dalykų, būtent, kad lietuvių kariuomenės visai kaip ir nesą, bent niekas negalėjęs ar nenorėjęs nurodyti, kur galima jau įstoti, o pačių lietuvių kareivių niekur nematė. Bet užtat matė daug legioninkų ir vletos gyventojų lenkai labai prikalbinėję stoti į legionus, kiti vėl įkalbinėjo stoti Raudonojūn bolševikų armijon. Bet jie nepaklausė nei tu, nei tu, ir grįže atgal, nežinodami dargi, kur yra Vilniuje Lietuvių Valdžia. Tie gandai praludė norą važiuoti kariuomenėn ir kitiems.

Prieš Kalėdas aš norėjau važiuoti Vilniun patikėti, kad patyrus vietoje, kaip ten dalykai eina, nes laikra-

šciai visai nustojo lanke mūsų kampilj. Bet atvažia-
ves Nemakščių stotin patyriau, kad dėl vokiečių ka-
riuomenės evakuacijos civiliams važinėti gelžkeliais
uždrausta. Nieko nepesės, turėjau grįžti atgal.

O po naujų metų, pasklydo dar keistesni gandai.
Tarp ko kita pasakojo, kad Vilnius eina iš rankų į
rankas: vieną dieną paimą jį bolševikai, kitą vėl len-
kai, kad bolševikai paėmę Panevėžį, Šaulius ir jau
esą visai nebetoli, būtent Užventyje. Pasakojo dar,
jog ponai pusamde vokiečius, kad jie pasilikę Lietu-
voje ginti dvarus nuo bolševikų (matyti bolševikų
agentai), kad atvažiuojanti Amerikos kariuomenė, kuri
ir užimsianti Lietuvą ir t.t. Pagaliau, pasklydo gan-
das, kad Lietuvos valdžia Kaune šaukia konferenciją.
Prasidėjo rinkimai atstovų. Sugrįžę atstovai iš Kon-
ferencijos, nupasakojo, kas dedasi Kaune, ir nušvietė
esamąją padėtį. 1919 m. sausio mėnesio pabaigoje
pasirodė mūsų valdžios atsisaukimai į visuomenę, pa-
sirašyti ministerių pirmininko p. Sleževičiaus ir kitų
mums žinomų visuomenės darbuotojų. Juo buvo
šaukiamas jaunimas stoti Lietuvos kariuomenėn. Kaune
(B. d.)

**KAREIVI! Šalta tau apkasuose, šalta
ir sargyboj stovėti. Todėl parašyk savo
namiškiams, kad pirktų valstybinės pas-
kolos — tada Valdžia turės pinigų šil-
tiems rūbams nupirkti.**

S. Čurlionienė.

**Kareivio Petro K. Kareiviui Antanui M.
atviras laiškas.**

Mano Broliai!

Vadinu Tave, Antanai, broliu, nors jokie giminy-
stės ryšiai neriša manęs su Tavim, dargi gimėm ir
augome ne kaimynystėje. Aš — žemaitis Tu — dzukas.
Tečiau turiu Tave taip vadinti, nes myliu ir gerbiu tave,
kaip tikriausį, geriausį brolių.

Jau kelios dienos vis viena mintis sukasi mano
galvoje, ir aš labai jausiuos nusidėjęs, jei Tau atvirai
jūs nepasisakysiu, o gal geriausia pasakyti viešai —
visiems girdint.

Aną sekmadienį įvyko didelė man šventė — gavau
Kryžių. Garbės Kryžių su parašu: „Už Tėvynę“. Ne-
mokėsiu aš to nupasakoti, ką jaučiau, kada pulko va-
das priėjo prie mūsų išsirykiavusios eilės ir prisegė
man prie krūtinės Kryžių. Girdžiu ir girdėsiu jo skam-
bius žodžius ausyse lig pat mano dienų galo. Vadas
pasakė:

— Petrai K., Tamstos pasiaukavimas išgelbėjo trijų
šimtų žmonių gyvybę ir parodė priešui, kaip moka
lietuviai mylėti savo brolius. Petrai K. esi tikras, geras
Lietuvos sūnus. — Taip pasakė pulko vadas. Brangus
Antanai, pažįsti mane ir mano „kieta“ žemaičio būdą.
Aš kartais pykdavau, keikdavau, bet nedejavau ir ne-
verkiau, nei sušalęs, nei išalkęs, nei visą parą gulėda-
mas šlapiuose apkasuose po ugnim šale nukauto draugo
lavono. Tada neverkiau, bet dabar nuo tų skambiųjų
pulko vado žodžių: Petrai K. esi tikras, geras Lietu-
vos sūnus — staiga nuriedėjo per skruostą ašara ir šir-
dis kad sutvaksėjo, kaip vieversėlis sparneliais.

Kuopos vadas atėjo pasveikinti ir pasakė:

— Esi narsus ir kantrus, myli savo brolius, savo
žemę, esi tikras kareivis. — Nuo tų kalbų, nuo tos gar-
bės buvo man visą dieną galva lyg apsvaigus. O kaip
atsipeikėjau, tai pradėjo skverbtis į galvą mintis, kad
ne tiek jau aš tos garbės vertas. kiek sakoma, kad

yra čia kas kitas, kas tą garbę, tą kryžių padėjo man
užsitarnauti. Aš susiprantu neblogai padares, kad tada,
kada buvome apsupti, pats vienas peršliaužiau per
priešo pozicijas, nukoviau du jų sargybiniu, paženk-
linau kelią ir parvedžiau jiems ant galvų mūsų raite-
lius. Bet kodėl aš taip padariau? Brangus mano broli
Antanai, tam reikia atsiminti visa, ką Tu man padarei
per tuodu mūsų švento karo metu.

Atsimink tą 1918 metų rudenį. Aš gyvenau pas
tėvelius, ūkininkavau ir mažai kuo tesirūpinau. Smagu
buvo, kad vokiečiai išėina, kad lengviau bus gyventi,
bet kaip bus toliau, ką mums reikės daryti, nė maniau,
nė galvojau, anot to kalbos: tiek man terūpėjo, kiek
iš bliūdo į burną. Atklidai į mūsų kraštą, susipažinova,
susidraugavova. Atėjo gandai apie bolševikų veržimosi
ir iš Vilniaus išgirdome mūsų valdžios balsą šau-
kiantį į kariuomenę.

— Ką manai daryti? — paklausei manęs.

— Kąžin ar verta? Gal lig mūsų neateis tie bol-
ševikai... atsakiau.

— O jei ateis, ar bolševikai, ar kiti priešai ir su-
mindžios, sunaikins mūsų kraštą, išniekins žmones,
padarys mūmis savo vergais, jei taip atsitiks, ką Tau
pasakys tada sąžinė už tai, kad nepaklausei balso tų,
kas šaukė gintis — nepasiduoti? — Tai buvo pirmas
Tavo žodis, kuris pajudino mano širdį ir aš nenusira-
minau, kol nejstojau į Lietuvos kariuomenę. Sunkios
buvo pirmos dienos Kaune, kada netoli senojo miesto
mus mokė, o bolševikai traukė į savo kuopas pagal
stotį. Vieną vakarą užtikai mane besikalbant Laisvės
alejoj su vienu vaikinu, jis Tave pamatęs pasišalino.

— Apie ką šnekėjot? — paklausei.

— Tai... čia iš... jų buvo, — atsakiau mikčioda-
mas: jis sako, jei mes visi prisidėsia, tai nebūsią
nereikalingo kraujo praliejimo ir valdžia bus lie-
tuvų, tik prastiems žmonėms gera.

— O tu ką galvoji? — paklausei manęs.

— Aš galvoju, kad mūsų mažai ir mes neišsilai-
kysime. — Tada Tu pasakei:

— Būna tokių žmonių, kaip pagedę šunys, tokie
jmanyti, tai savo motinai į gerklę kibti, by tik sveiką
kailį išnešti, — ir nuėjai sau, o man lyg peiliu per širdį.
Ir žodžiu ir darbu stengiaus parodyti, kad atsisakau
nuo tų kvailių minčių ir vėl susitartinau su Tavim.

Ar atsimeni vėl kitą atsitikimą. Stovėjome tada
gana ramiai viename kaimo netoli E. Akiniukas įtai-
se vakarušką. Buvo išgėrimo. Atsimenu: šokom, dai-
navom ir paskui beatsimenu, kaip rytojui išaušus be-
atsibūdau daržinėje ant šieno net šoks, nei toks. Ste-
bėjau, kaip ten patėkęs.

— Gi nešė Tave vakar Antanai, kaip veršį parsi-
metęs, — paaiškino vienas iš mūsų būrio. — Reikėjo gi
kur nors užkišt — juk svetimi žmonės emė juoktis
tavim. — Aš tada supratau Tavo tikrai draugišką pa-
sielgimą, nebežinojau, kur akis dėti. Tada pasižadėjau
visados būti blaivas, padoriai elgtis, kad Tau gėdos
nebedaryti.

Paskui buvo tas priešo puolimas, kuriame aš bu-
vau sužeistas ir vėl Tu, Antanai, nešei mane su di-
džiausiu pasiaukavimu iš ugnies. Išgelbėjai mano gy-
vybę, atidavei mane sanitarams ir grįžai į kovos lauką.
Pagijęs turėjau telfę pasiluosuoti iš kariuomenės. Bet
jaučiaus lyg kaitas prieš Tave, prieš kitus draugus,
kaip tai, aš juos paliksiu ir ramiai gyvensiu, kada jų
gyvybė pavojų. Jaučiausi skolingas, o skolą reikia
užsimokėti.

Atsimeni tas brangias Vilniaus žygiavimo dienas.
Atsimeni tą vakarą, kada nuėję 40 varstų sustojome
paniškeje ir sužinojome, kad virtuvės nesuskubo, kad
reikės prikrist alkaniems ir ryto metą, jei virtuvės ne-
ateis — žygiuot toliau alkaniems. Sėdėjau vienas. P.

mačiau tave ateinant didoką duonos riekę rankoje nešinę. Priėjai prie manęs ir nieko nesakydamas perlaužei riekę pusiau ir man padavei. Vos susėdom valgyti, pamatėm du mūsiškių ateinant, tu ėmel laužti savąją duoną į tris dalis. — Aš antrajam duosiu — sustabdžiau tave. Ir pasidalinome su atėjusiais. O paskui visiems keturiems buvo smagu ir gera širdyje. Užmiršę pusalkį linksmi šnekučiavome. Ta duonos riekę surišo mūs naujais brolystės ryšiais. Mes žinojome dabar vieni už kitus tikrai galvą padėsią. Maždaug į tris savaites po to prasidėjo karštos kovos. Ir tada mes tapome apsupti. Vadas pasišaukė mane, pasakė visą teisybę, — ar apsilimi, sako, taip ir taip padaryti?..

— Apsilimu — sakau... Ir kraujas lyg virte užvirė ir toks paėmė noras brolius išgelbėti, kad į patį pragarą būčiau nulindęs, ne tik šliaužęs per priešų užimtas vietas.

Dabar aš gavau aukščiausią dovaną, bet nenusiraminsiu, kol nepasakysiu, kad tą dovaną užsitarnavau per Tave. Kąžiu kokiais keliais būčiau nuėjęs, jei nebūtum palaikęs sunkioje valandoje, pamokinęs, išsklaidęs abejojimus. Per Tave supratau, kas tai yra Tėvynė, kas tai yra Tėvynės sūnaus pareiga, kaip reikia mylėti savo brolius, kada Tu nešei mane iš gėdos ir iš mirties žioties, tai tada mano krūtinėje užgimė naujas žmogus. Savo kraštui, savo broliams noriu gyventi, paskutiniu kasniu su jais pasidalinti ir jei reikės dėl tų brolių laisvės — numirti. Tu man buvai tikras draugas, — o tikras draugas tai yra brangiausia, kas yra pasaulyje. Aš dabar suprantu, kad mes kariuomenėje vieni kitus palaikome, vieni kitiems dirbame, vieni už kitus kauriamės. Dėkavoju Tau iš visos širdies už tai, kuo man buvai, be Tavo aš nebūčiau garbės kryžiaus užsitarnavęs.

Tave mylintis brolis P e t r a s K.

Finansų, Prekybos ir Pramonės Minister

Pranešimas.

Remdamosi Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams 400 Nr. įstatymu, Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerija šiuo skelbia visuomenės žiniai, kad šių metų Lapkričio mėnesio 20 dieną visose Lietuvos įždinėse, būtent: Kaune, Alytuje, Vilkaviškyje, Šakalose, Šilutėje, Lazdijuose, Trakų — Kaišedoryse, Ežerėnuose, Dusėtoje, Šiauliuose, Rokiškyje, Pasvalyje, Panevėžyje, Utenoje, Mažeikiuose, Kretingoje, Tauragėje, Raseiniuose, Kedainiuose, Telšiuose, Ukmergėje ir Marijampolėje prasideda Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams realizavimas. Visi piliečiai norintieji įsigyti Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams, kreipiasi patys arba per savo įgaliotus asmenis į artimiausias įždines, įmoka paskirtą paskolai pinigų sumą (nemažiau 50 auksinų) ir iš įždinės gauna savo nuožūra vardinį arba nevardinį kvitą su paminėjimu jame premijos numerių. Skolintojas iš viršaus gauna už visą laiką priklausanti, išskaičiuojant iš 3 auk. 60 skatikų metams nuo kiekvieno šimto auksinų paskolintos sumos nuošinti, skaitant jį nuo sekancio mėnesio 1 dienos iki 1923 metų gruodžio mėnesio 1 dienos.

Visi Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams skolintojai suspėjusieji nusipirkti Paskolos iki 1921 metų gegužės mėnesiui, dalyvauja premijos išlošime, kurios paskirstytos šitokiu būdu:

vienas	numeris	išlošia	100.000 auks.
du	"	po	50.000
dvylika	"	"	25.000
penkiolika	"	"	10.000
dvidešimts	"	"	5.000
šimtas penkios	"	"	1.000
dešimtys	"	"	500
tūkstantis	"	"	200
du tūkstančių	"	"	100

Viso išlošta 5.200 numerių sumoje dviejų milijonų (2.000.000) auksinų. Kiekvieni paskolintieji Valstybei 50 auksinų sudaro premijai išlošti vieną numerį. Skolinti gali visi, kas tikrai nori ir keno nori vardu, neišskiriant ir mažų arba nepilnamečių.

Kuriems toli įždinės arba dėl kokių nors priežasčių jie negali nuvykti įždinės gali pasiųsti pinigus paštu iš artimiausios pašto įstaigos, — įždinė gavusi pinigus tuojau išsiųs Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams kvitą.

Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams kvitai priimami kaip užstatai visose Valdžios įstaigose ir norintiems įždinėse dovanai saugojami.

Neturintieji grynų pinigų, bet turintieji rekvizicijų orderių arba Valstybės Paskolos išėjusio termino bonus gali tuojau pakeisti juos Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams kvitais.

Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerija tikisi, kad visi gyvenantieji Lietuvoje piliečiai atliks, neatidėliodami tolimesniam laikui, savo pilietišką pareigą ir pagreitins Paskolos realizavimą.

Nepaprastos Valstybės Išdo Paskolos krašto gynimo reikalams kvitų apmokėjimas prasidės 1923 metų gruodžio mėnesio 1 dieną.

Finansų, Prekybos ir Pramonės
Ministeris Galvanauškas.
Valstybės Lėšų Departamento
Direktorius Dulskis.

Kaip gyventa lenkų nelaisvėj.

Atvykusieji į Kauną lapkričio 20 d. 5 pulko leit. Juozas Drazdauskas ir 6 p. p. leit. Pranas Šidlauskas mūsų bendradarbiui suteikė šių žinių.

Leiten. Drazdauskas pateko į 5 legionų pulką. Oficerių arti nebuvo. Todėl kareiviai nuvarė batus, atėmė diržą, pinigus ir kartu su mūsų kareiviais nuvarė į Beržininkus, kur reikėjo šaltoj daržinėj nakvoti. Su mūsų kareiviais labai žiauriai elgėsi: atėmė geresnius rūbus, o vieną net nuogai išvilko. Apie mušimus, koltojumus, niekinimus ir kalbėti nebepriseina.

Iš Beržininkų nugabeno per Augustavą, Balstogę į Varšuvą į Generalinį Štabą. Štabo kieme palaikė apie 7 valandas, nieko neklausinėjo. Teko įsidėmėti, kad Štabe yra daug oficerių ir kareivių iš Lietuvos, kurie kalba lietuviškai. Pavardžių neatsiminė. Iš štabo nugabeno į Galicijos Vadovius, kur laikė nuo rugsėjo 20 d. iki spalio 20 d. Leit. Šidlauskas pateko į 1 divizijos 6 pulką dvare Jasčebno (netoli miestelio Dombrovo). Ir jį nugabeno taip pat per Balstogę į Varšuvos Generalinį Štabą, visiškai apiplėšę. O iš štabo nugabeno į Vadovius. Vadoviuose sunku gyventi buvo: nei baldų, nei kitų reikalingų daiktų kaip indų, šaukštų nebuvo. Prisiėjo gyventi kartu su rusais bolševikais. Už sienos buvo sargybinė ir daboklė. Ten sodindavo mūsų kareivius, kurie stengdavosi pa-

bėgi ir už kitus „nusidėjimus“. Valgyti jiems visai neduodavo, o kas rytą kapralai su nagaikomis tam tikra „porcija“ pamylėdavo. Kareiviai pabėgti negalėjo: vietų tvoros ir sargybiniai kliudė.

Iš Vadovicų išvežė juos pakeisti su lenkų belaisviais. Išvažiuojant davė po vieną bulkutę duonos, o važiuoti reikėjo 3 savaites iki Balstogės. Balstogėje duonos visai nedavė, maitino tik tokiomis pamazgomis. Prisiejo prasitenkinti tuo, ką atnešdavo žydai. Reikia pabrėžti, kad lenkai mūsų išbadėjusiems kareiviams ir karininkams atsisakydavo ir duonos duoti: girdi sunkūs esą laikai. Iš Balstogės atgabeno į Gardiną ir čia kaip arestantus pasodino į kambarį, apstatę sargyba: pabėgęs, girdi, majoras Laurinaitis ir už jį reikia atsakyti. Praėjo kelios dienos ir matydami, kad gal ir nebeves pakeisti, padedant mūsų kareiviams, persivilkė į jų rūbus ir per stotį išlindė bėgo. Tokiu būdu pabėgę 7 karininkai: majoras Čepikas, kap. Garškus, vyr. leit. Ivanauskas, vyr. leit. Mastanskas, leit. Barčkus, ir šie du, jie visi jau Lietuvoje.

Upas lenkų kareiviuose blogas. Labai pasipiktinę Želigovskiu, dėl kurio reikia kariauti. Gardino gubernijoje pastebėta mobilizacija nuo 19 iki 35 metų.

Žmonės taip pat nepatenkinti lenkų kariuomene, nes labai plėšia, pikčiau kaip bolševikai.

Lenkų laikraščiai vis skelbia, kad Lietuva norinti prisijungti prie Lenkijos.

Kipras Petrauskas.

Mūsų bendradarbiui teko pasikalbėti su garsiu dainininku operos artistu Kipru Petrauskiu, kurio mintimis čia ir dalinamės.

Kipras Petrauskas yra gimęs Lietuvoje Traku apskr. Iš pradžių jis buvo vargoninkas, bet jau tada pasižymėjo „gražiu balsu“, kaip sakydavo žmonės. 1905—1906 metais jo vyresnysis brolis, žinomas mūsų kompozitorius Mikas Petrauskas vaidino Vilniuje savo operetes. Jose dalyvavo ir Kipras. Pastebėjęs jo nepaprastą balsą brolis Mikas pradėjo rūpintis jį toliau lavinti. Čia prisidėjo ypač Smetona, kuris daugiausia jį šelpė ir nusiųtė į Petrapilį mokytis. Be jo pagalbos gerbiamausias mūsų dainininkas, sakosi būtų negalėjęs toliau lavintis. 1907 metais jis įstojo į Petrapilio konservatoriją, o jau 1910 metais, dar nebaigęs konservatorijos, vaidino pirmąsias roles imper. Marijos teatre. Konservatoriją baigė 1911 metais. Jo konserv. direktorius buvo kompozitorius, naktinis ir dirigentas Telekovičskis, o dainavimo profesorius buvo Gabėlis. Jo draugas buvo garsusis rusų artistas ir dainininkas Šalipinas, kuris buvęs drauge ir jo mokytojas, mes atidengęs jam, kaip jis prisipažįsta, scenos paslaptis, ir padaręs iš mūsų dainininko artistą.

Kipras Petrauskas iš viso Rusijoje vaidinęs 55 pirmosiose rolėse operose ir operetėse. Iš pradžių jam scenoje buvę nelengva, nes kaip tik tuo laiku dainuodavo ten garsieji rusų dainininkai Sobinovas ir Smirnovas; bet po 3 metų jis vis tik užėmė vieną pirmųjų vietų Petrapilio operoje. Jo mylimiausios operos „Romeo ir Julija“, „Manon“, „Traviatta“ ir kitos, o mylimiausios jose rolės — Romeo, de Grile ir kitos. Jo scenos draugės, su kuriomis jis dainuodavo, buvo garsios rusų dainininkės Lipkovskaja, Kuranecova, Nezdanova ir paskutinį laiką žymiausioji rusų dainininkė Gorskaja. Jis myli labai ir mūsų liaudies dainas, kurių dainavo garsiam rusų kompozitoriui Gajdunovui ir pastarasis išsi-

tarė apie mūsų dainas, kad jos esą nepaprastai melodingos ir gražios. Visa laika jis labai norėjęs, tiesiog troškęs grįžti Lietuvon, bet apstogos neleido. 1919 m. jis norėjęs grįžti, kaip mūsų įkaitas, bet likęs prašant teatro administracijai, kuri žadėjusi jį išleisti pavasarį pasibaigus sezonui. Bet vėliau nebeleido grįžti. Pavykę ištrukti tik 1920 metais atvažiavus mūsų delegacijai. Vaziuojant Lietuvon draugai rusai gąsdinė, kad Lietuvoje taip pat viešpatuoja bolševikai. Labai nudžiugo pirma kartą pamatęs mūsų kariuomenę Vileikoje, iš džiaugsmo net apsiašarojęs. Kaip žmogus, jis labai patenkintas Lietuva, bet kaip muzikas — tai ne, nes nėra darbo. Nors darbo čia ir nebuvo, bet jis vis tik liko Lietuvoje. Kariuomenėn įstojo savanoriu, norėdamas padėti ginti tėvyne, bet kol kas ginklo vartoti jam neteke, o važinėjęs ir „linksmies kareivėlius“. Mūsų kareiviai jam padarė labai malonius įspūdžius. Kareiviams vaidindamas jis aplankė šias vietas: Kauną, Jonavą, Ukmergę, Kedainius, Panevėžį, Uteną ir Kaišėdorį; be to dar dainavo Rokiškyje ir Kupiškyje, bet ten jau buvusi daugiausia civilių publika. Kareiviai ir civiliai sutikę juos labai gerai, net senutės šaukė: „Te gyvuoja Lietuva!“ Kai kur, būtent Utenoje ir Ukmergėje, dalis publikos, būtent lenkuojančioji, nelabai tebuvusi palanki, bet jis tikisi, kad ir tie lenkia, pagaliau, susipras, supras, kad Lietuva turi būti nepriklausoma. Apskritai kelionės įspūdžiai malonūs ir jį džiugina. Dabar pradėjo kurti operą ir tikisi, kad greit, maždaug antrą Kalėdų dieną, galima bus suvaidinti. Rengiama jau išversta lietuviškai „Verdi“ opera „Traviata“, M. Petrausko opera „Birutė“ ir Leon Kavallo opera „Pajacai“. Taip pat vaidins operetes: „Girių Karalius“, M. Petrausko „Malūnas ir kaminakrėtys“ ir Tallat Kelpšos operetę „Neatmezgamas mazgas“. Gal dar pavyks greit suvaidinti operos „Faustas“, „Karmen“, „Verter“ ir kai kas iš Šimkaus veikalų. Suvaidinęs tas operas, pabaigoj sausio mėn. mano laikinai išvažiuoti Italijon, suvaidinti ten ką nors italų kalba, o paskui dar važiuoti Anglijon ir Amerikon, bet pavasarį mano grįžti atgal Lietuvon, ir nuolat čia gyventi ir dirbti, nes jaučia, kad čia yra labai reikalingas. Kadangi latvių opera turi daugiau artistinių pajėgų, tai jis labai palankus projektuojamajam latvių operos sujungimui su lietvių opera.

Karinė apžvalga.

(Šio lapkričio 14—24 d.d. įvykiai).

Iš senų senovės girdime tvirtinimą: „kas galingas — tas teisingas“. Geresnieji iš žmonių tarpo dėjo pastangas to tvirtinimo sugriovimui ir iškilimui naujo, būtent, kad ne ten teisybė kur jėga, bet ten, kur ištikrųjų yra teisybė. Tačiau iki šiol, nežiūrint didelės pažangos, kurios žmonės yra padarę, tarptautiniuose santykiuose, jėgos principas turi dar labai ir labai didelės reikšmės. Ypač mes, mažesnė negu kitos, tauta tai jaučiame. Perdėm gi ryškiai tas principas apsirėškė pastaromis dienomis.

Maž, šio lapkričio 14 d. iš Varšuvos per Vilnių Kauną vyko Tautų Sąjungos Kontrolės Komisija. Bet atvykti geležinkeliu įstengė tikrai iki tilto ant Bražolos upelės (2—3 km. į rytus nuo Vievio stoties). Tiltą ir geležinkelį toliau Kauno link mes jau seniau buvome suardę, kad Želigovskiniukų žarvuoti traukiniai negalėtų prieti prie mūsų pozicijų. Minimos komisijos pirmininkas prancūzų palkininkas Chardingy (skaltyti, Sardinij) pareikalavo, kad mes neatidėliodami

taisytumėn geležinkelį, tikrindamas, jog želigovskiniškai mūsų nepuls. Mūsų atstovai pareikalavo garantiją raštu. Komisija davė mums raštą tokio turinio, kad želigovskinišką karvuotą traukinys per kalbama tiltą mūsų pusėn nepereis. Bet kadangi geležinkelio patalymas turėjo nusitęsti vis tik ilgesnį laiką, tai Komisija, pasiūlydama prie paminėto tilto paprašė atvykti ten pat mūsų valdžios atstovų, kad pradėjus derybas. Šio lapkričio 15 d. mūsų atstovai nuvyko. Pirmutinio klausimas, kuris ten buvo pakeltas tai ginklų sustabdymas. Mūsų atstovai pareiškė, jog Lietuvos valdžia niekadęs nenorėjo ir nenori karo ir kariauja tik tada, kada priešai užpuola mūsų kraštą. Ir dabar, jeigu tik priešas nepuls, tai Lietuvos valdžia mielai nori rasti visus klausimus taikiu būdu. Komisija vėl tikrino, kad be abejonės priešas mus nepuls. Susitarta buvo susitikti šio lapkričio 17 d., kad jau galutinai formaliai (vykinti ofensyvinio*) veikimo fronte sustabdymą. Iki to laiko turėjo komisija tuo pačiu klausimu susitarti ir su lenkais.

Bet lenkai dar kartą parodė, jog jie ne taikiu būdu, be kraujo praliejimo, nori išrišti ginčą, o kaip tik atžagariai. Ir štai tą pačią lapkričio 17 d., kada turėjo įvykti lyg ir paliaubos, priešininkas pradėjo 6 val. ryto pulki didelėmis jėgomis Sirvintų ir Giedraičių kryptimis. Vėliau paaiškėjo, kad šiame antpuolyje iš lenkų pusės dalyvavo keturi pėstininkų ir du raitelių pulkai. Jų tikslas buvo užimti Ukmergę, o jei sekis, tai ir daugiau. Tą pačią dieną jiems paisekė frontą pralaužti ir jų raiteliai (apie du pulkus) praėjo mūsų užpakalin.

Kada mūsų valdžios atstovai pareiškė apie įvykius fronte Kontrolės Komisijai, pastaroji nieko mums negalėjo patarti.

Tada karo vadovybė ėmėsi prieš lenkų antpuolį karinės kontratakijos. Šio lapkričio 19 d. anksti rytą prasidėjo mūsų kontratakos. Tą pačią dieną atsiėmėm Sirvintus, paimdami ten didelio grobio. Iš kitos pusės mūsų kariuomenės dalys sekmingai mušė lenkus nuo Malėtų pusės Giedraičių link. Mūsų kontrpuolimo metu sekmingai dirbo mūsų orlaiviai.

Tokiu būdu mūsų kariuomenė sumaniais manevrais, narsiomis atakomis įstengė likviduoti mūsų fronto pralaužimą ir vėl atsiimti savo senas pozicijas.

Ir tada jau lenkai, gavę karo laukę smūgi, sutiko sustabdyti ofensyvą ir prieš Tautų Sąjungos Kontrolės Komisiją pasižadėjo fronte puolimų nedaryti. Tada ir mūsų karo vadovybė davė irgi, toki pat pasižadėjimą. Ir nuo šio lapkričio 21 d. fronte viskas nurimo.

—*—

Lenkų „teisybės“

Lenkų valdžia mėgsta skelbti visam pasauliui, kad Lenkija nieko bendro neturinti su Želigovskiu ir neatsakanti už jo darbus. Tuo tarpu toji pati valdžia ir ypač dešiniųjų lenkų visuomenė visa kuo jai padeda.

Ypač stengiasi padėti jam platinant visokių melų apie Lietuvą ir jos valdžios darbus. Tuo jie mano visą pasaulį įkirsinti prieš Lietuvą. Bet skleidami apie mus nebučius daiktus, jie net patys save apjuokia.

Pirmiau, prieš mėnesį jie visam pasauliui skelbė, kad bent pusė lietuvių kariuomenės susidaranti iš bolševikų ir todėl, girdi, lenkai kovoja su jais. Dabar savo laikraščiuose jie tvirtina, kad lietuvių kariuomenės kaip ir nėra, esą gi daugiausia vokiečiai.

Laikraštis „Naród“ šių metų spalio mėnesio 31 d. paskelbė straipsnį, kuriame griežtai tvirtina, kad Želigovskis nekariaujas Lietuvoje su

lietuviams; gi kariaujas tik su vokiečiais! Toliau rašo, kad lietuvių gyvenamose Lietuvos vietose organizuojama esanti didžiulė vokiečių armija. Toji armija, girdi, susidedanti iš vokiečių juodašimčių, kurie norėtų nuverstį dabartinę daugiausia socialistinė Vokietijos valdžią, ir todėl esąs Lietuvoje sudaromas pavojus Vokietijos Valdžiai ir aplinkinėms valstybėms.

Kad ir begėdiškumas tų lenkų begėdžius! Patys būdami gyvo plauko juodašimčiai (nes tai daugiausia yra dvarininkai, miestų priekiai ir kiti turčiai), Želigovskio sebralai ir jį Varšavos draugai mus vadina juodašimčiais. — Mat reikia apdumti akis pasauliui ir ypač jų klaidinamiems kareiviams, kad girdi, Želigovskis yra laisvės ir teisybės nešėjas ir gynėjas.

Mes, žinoma, gerai suprantame jų politiką. Suprato rėdos ir visas pasaulis, nes vieną balsan vadina Želigovskį avartūninku ir tiesiog žūfiku.

Bet rėdos jau ir patys lenkai kareiviai pradeda suprasti visą dalyką, pradeda protestuoti prieš savo valdžios politiką, ima išūsisais pulkais reikšti Želigovskiu nepaklūnumo ir eiti namo.

Dar pavargsimė mėnesį, kitą ir dar mėnesį judo šius Želigovskius ir jo sebrus bėgti iš Lietuvos, kaip jo pirmtakūnas Bermondas kad bėgė.

Karys.

A. a. majoras Kazys Romanauskas

Būdamas nelaisvėje tapo sušaudytas Lapuose lenkų 16 pulko 2 eskadrono vado. Ne pirmutinė mūsų ištautejusių gaivalų auka. Velionis buvo labai ramus ir tylus būdo, savo darbuote lietuvių naudai pasižymėjo nuo 1918 metų. Paleistas iš rusų kariuomenės jisai kai kurį laiką darbavosi Poltavoje lietuvių tremtinių komitete. Bet užgirdes, kad Tėvynel reikalingi gynėjai, kurie spietėsi Rovne į lietuvių batalioną, tuč tuojau išvyko į jį ir įsirašė į jo eilės. Da nesusikūre batalionai buvo jau baisūs priešui, todėl jie ir nebuvo praleisti Tėvynen, o jų eilėse esantieji gynėjai grįžo kaip paprasti tremtiniai, tokių pat būdu grįžo ir velionis į savo mylimąją Suvalkiją. Neilgai tačiau išėjosi, gana jam buvo užgrįsti, jog Panemunėje steigiamas pulkas, kaip velionis vienas iš pirmųjų atvyko į jo eiles. Čia perėjo jisai visą stažą jaunesnio karininko, kuopos vado ir pagaliau tapo 2 bataliono vadu. — Su savo 4 kuopa pats būdamas narsumo pavyzdys dalyvavo visose kovose, ypač pasižymėjo kovoje su bolševikais ties Gudais ir Rautėzeje. Matnuose 175 ir 182, Grenzene, N. Sventenė ir Kryžovkeje nepos ir rugpjūčio mėn. 1919 m., kovoje su bermontininkais ties Radviliškiais pirmūnini užėmęs Radviliškį dvarą su labai dideliu karo grobio. — Kovoje su lenkais Suvalkijoje tapo ties Selskila (Augustavo miškuose) užkliptas daug žymesnių pajėgų pakliuvo nelaisvę. Kaip pastelgė „broliai“ su pakliuvusiais į nelaisvę, nėra ko minėti: ne vienam praėjo šūrupilai girdint tiesiog pasakas apie lenkų „brolystę“. Nelaimingas velionis, kad tikras lietuvis, vien tik už tai tapo nuvestas į štabą ir žvėriškai paties lenkų oficeriaus nukautas ties Balstogės stotimi. Kraujas jo be abejo laukia atkeršijimo ir šaukia į dangų kaip nekaltai ir žvėriškai nukankinto „broliška“ ranka. Būdamas pulke velionis naudojosi ypatinga meile visų, kaip, karininkų taip ir kareivių, stovėjo priešakyje viso pulko karių švietimo, kaip tikras lietuvis išėjęs iš samanotos bakūžės niekadęs nesididžiavo, kaip buvusis pavidagogas jisai ypatingai mokėjo prie savęs patraukti visus. Ne abejoju, kad jo pavardė pasiliks amžinai į pulko istoriją įrašyta aukso raidėmis, o tarp visų jį žinančiųjų niekadęs atmintis neišsitrins iš širdies.

Nėra, sako, didesnės meilės, kaip toji, kada žmogus už artimus savo paaukoja savo gyvybę; jeigu taip, tai be abejo velionis privalo būti šituo atveju pastatytas į pirmutines eiles. Velionis privalo būti priimtas kaip doros, sąžiningumo, teisybės nešiotojas, demokratingumo ir patriotingumo pavyzdys. — Lietuvos karininkai ilgai sems savo stiprybę iš velionies pavyzdžio, o ainiai sudės dainas. Jei ką galima tikrai pavadinti didvyriu, tai be abejo velionis, da būdamas gyvas jau užsitarnavo tą vardą. — Atmink, Drauge, kad tavo mirtis nepasiliks be keršto, tai taria

Buvusis Tavo Vadas.

Generalinio Štabo pranešimai.

1920—XI—18.

Kairiajam Vilijos krante vakar lenkų artilerija apie 9 val. atidengė ugnį iš 2 batarijų į mūsų pozicijas ties Padvaronimis ir aukštuma 208. Tuo pat laiku jų pėstininkai, pajėgę apie vieną batalioną, ėmė atakuoti kalbamas pozicijas. Bet atakos buvo atremtos, priešininkas buvo priverstas pasitraukti. Apie 10 val. 2 lenkų šarvuoti traukiniai, atvykę prie Klepačių, ėmė bombarduoti mūsų pozicijas ties Leipūnais, Geiceniškiais, Daugeliškiais, Smalininkais. Apie 12 val. priešininko pėstininkai, pajėgę apie 1 batalioną pradėjo atakuoti mūsų aukščiau paminėtas pozicijas. Mes priversti buvom aplėisti Leipūnus. Tačiau vėliau mes kontrpuolimu vėl priešininką nustumėm ir paėmėm savo senas pozicijas. Tarp 10 ir 14 val. lenkų grandinės pasirodė Bialosio ir Amerino ruožte ir apšaudė mūsų pozicijas, esančias ties ta vieta, kur stovi Tautų Sąjungos kontrolės komisijos traukinys.

Dešiniajame Vilijos krante lenkai vakar 6 val. didelėmis pajėgomis pradėjo pulti Širvintus ir Giedraičių kryptimis. Atkaklios kovos dalyvaujant iš abiejų pusių visų rūšių ginklam, tęsėsi ištisą dieną. Pavakarį mes aplėidome Širvintus ir Gedraičius.

Varenos ruožte lenkai, perėję demarkacijos liniją, puolė Bobriškius, kur paėmė į nelaisvę keletą buvusių ten mūsų kariškių.

Kitur atmainų neįvyko.

20—XI—19.

Lenkai vienu batalionu Varenos ruožte paėmė Bobriškius.

Priešininko šarvuotas traukinys vakar apie 15 val. apšaudė mūsų pozicijas ties Gudakiemiu (į rytą pietus nuo Vilkakėnio ežero) ir mėgino praslinkti toliau, bet mūsų artilerijos buvo nuvytas.

Lenkai tęsdami pradėtą naktį didelėmis pajėgomis puolimą, slenką į priekį Anykščių ir Kovarsko kryptimis. Jų kavalerija jau paėmė Kurkius. Šiandien rytą lenkai taip pat pradėjo pulti Musninkų kryptimi. Sąryšį su susidejusia fronte rimta padėtimi į frontą skubotai išvyko Armijos Vadas. Atkaklios kovos tęsiasi.

Kitur atmainų neįvyko.

20—XI—20.

Klausant Tautų Sąjungos balso, mūsų kariuomenei buvo duotas įsakymas laikytis, kaip seniau, gynimosi taktikos, juo labiau, kad esanti fronte Tautų Sąjungos Kontrolės Komisija patikrino, jog ir mūsų priešininkas jokių aktyvių žygių prieš mus nedarys. Nežiūrint į tai, lenkai, kaip jau buvo pranešta, lapkričio 17 dien. pradėjo didelėmis pajėgomis pulti Širvintus ir Giedraičių kryptimis, pralaužė ten mūsų frontą ir buvo beina Kovarsko ir Anykščių kryptimis. Del tos priežasties ir mes priversti buvom pradėti aktyvią veikimą, kurio rezultate vakar atsiekėm vėl Širvintus. Paželva, Laumėnis ir Vydeniškius.

Vakarykščių kovų smulkmenos:

Kairiajame Vilijos krante vakar mes visą dieną sėkmingai darėme suatiprintas žvalgybas. Klepačių ruožte veikė lenkų šarvuotas traukinys, kurio vienas vagonas buvo nuverstas nuo bėgių. Su likusiais vagonais traukinys paspruko Landvaravo link.

Dešiniajame Vilijos krante priešininkas vakar nuo pat ryto pradėjo atkakliai atakuoti Musninkus, Smeilius, Taučiulius, Mikališkius, Kunigiškius. Intensyviai veikė jų artilerija, kuri vakar tame ruožte išleido ligi 2000 šovinių. Apie 15 v. Taučiulius priversti buvome palikti. Bet vėliau Taučiulius atsiekėm atgal. Ten veikė taip pat 3 lenkų aeroplanai, kurie numetė bombas į Čiobiškio tiltą ir į mūsų batariją. Į šiaurę nuo to ėmė atakavom lenkų pozicijas Širvintų ruožte. Atkaklios kovos buvo priėjusios ligi durtuvų. Kovų rezultate paėmėm Motiejūnų kaimą ir Širvintus, kur suėmėm ir lenkų brigados ir pulko štabus, 170 belaisvių, 2 armotas, 20 kulkosvydžių, 6 minosvydžius, 84 arklius, 7 virtuves, 32 vežimus, daugiau kai 200 šautuvų, vieną lengvą automobilį, daug šovinių, telefono ir kitokio turto. 21 val. lenkai kontrpuolimu mėgino atmušti Širvintus, bet jiems nepavyko. Belaisvių parodymu Širvintuose buvo pats generolas Želigovskis, kuris tačiau spėjo pasprukti. Tose kovose nukautas lenkų Gardino pulko vadas. Vienkartinėmis kitų vorų pastangomis mes vakar likvidavome fronto pralaužimą.

Kovos tebevyksta. Bendras vakarykščios dienos grobis: daugiau kai 200 belaisvių, 2 armotos, 20 kulkosvydžių, 9 minosvydžiai, ligi 150 arklių, 7 virtuvės, 40 vežimų, daugiau kai 250 šautuvų, vienas lengvas automobilis.

20—XI—21.

Vakar lenkų šarvuotas traukinys iš Klepačių ruožto apšaudė mūsų pozicijas Leipūnų ruožte.

Kituose baruose žvalgy veikimas ir artilerijos susišaudymas.

Atkirstieji lenkų reiteliai painiojami po Pagiriu—Šėtos—Siesikų ruožta

20—XI—22.

Kairiajam Vilijos krante lenkų šarvuotas traukinys šiandien, apie 2 v. 30 m., iš artilerijos apšaudė Gudakiemio ir Leipūnų kaimus.

Dešiniajame Vilijos krante mūsų kariuomenė, tęsdama pradėtą lapkr. 19 d. priešpuolimą, vakar anksty rytą, po atkaklių kovų su priešininku, paėmė Giedraičius ir visu frontu pasiekė tos linijos, kuria laikė ligi lenkų lapkr. 17 d. puolimų. Kovų metu paaimta dar iki 50 belaisvių, 2 kulkosvydžiai, arklių, vežimų ir daug kitokio turto.

Žiūrint Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos reikalavimu, mūsų kariuomenei įaklyta lapkr. 21 d. 9 v. laikytis gynimosi taktikos. Tokį patį įsakymą, vykindamas Lenkų valdžios norą, Želigovskis turėjo duoti savo kariuomenei.

Atkirstieji lenkų reiteliai Okučių, Užvalkių, Gineičių kaimų ruožte apšauti (visi tie kaimai yra į šiaurės rytus nuo Kedainių) ir šiandien anksty rytą prasiėdė su jais kova ties Apytalaukiais-Ginaičiais. Vakar tie patys reiteliai buvo mėginę susprogdinti per Obelės upę geležinkelio tiltą ties Kedainiais, bet buvo nuvyti. Ten iš jų atimta 12 pūdų piroksilino. Vakar jiems buvo pavykę sugadinti geležinkelį tarp Dainavos ir Kedainių. Ties Daumantais geležinkelis, šarvuotam traukiniui padedant, buvo greitai pataisytas.

20—XI—23.

Kairiajam Vilijos krante lenkų žvalgai apšaudė mūsų sąrybę ties Gilus—Vievis ežerai.

Išaiškinta, jog kovose ties Giedraičiais be jau paminėto grobio paaimta 60 belaisvių, 2 kulkosvydžiai, daug armotų ir šautuvų šovinių. Ne mažai lenkų kari-

vių išbegiojo netvarkiai po miškus, kur ir iki šiol tebesipainioja.

Išaiškinta, taip pat, jog lenkų puolime Širvintų ir Giedraičių bsrė prieš mus dalyvavo keturi pėstininkų pulkai ir viena raitelių brigada. Tos brigados 6—8 eskadronai, atkirsti nuo savo dalių ir vadovybių iki šiol painiojas po mūsų užpakali, darydami nuostolių ramiems šalies gyventojams. Po vakarykščių susirėmimų su mūsų dalimis Kedainių, Raguvos ruožtuos minimieji lenkų raiteliai pasitraukė į Troškūnų ruožta. Susirėmimus drąsiai su kariuomene iš mūsų pusės dalyvavo ir vietos šauliai, kurių keletas nukauta kovoje, o keletą lenkai sužaudė, paėmė į nelaisvę. Raiteliai energingai persekiojami.

Kitur nieko ypatingo.

20—XI—24.

Kairiajam Vilijos krante keliose vietose įvyko žvalgų susirėmimų. Kitur fronte ramu.

Atkirstieji mūsų užpakaly lenkų raiteliai vakar pasitraukė iš Traškūnų ruožto į Rubikų ežero ruožta. Įvyko su jais keliose vietose nežymių susirėmimų, kadangi jie, vengdami kovos, stengėsi pasprukti į savuosius.

Gen. Štabo Viršininkas Pulk. KLEŠČINSKAS

Kas klausia, tas neklusta.

Kls.

Gerbiamoji Redakcija!

Turiu garbės prašyti Tamstos nurodyti man: kur kreiptis su tikslu perkeisti pavardę, t. y. maždaug sušietuvinti, perkeičiant visai į kitą, pv: Lisauskas perkeisti į Vainis, ar galima tas ir kokių reikalinga dokumentų?

Su pagarba

Kazlauskas.

Ata.

Civiliai rašo prašymą prezidento vardu, kariai — tiesioginiams viršininkui. Jei norima visai pakeisti pavardę, dokumentų nereikia; jei tik pataisyti — reikia pridėti metriką. Ir viename ir kitame atsitikime nurodyti priežastis.

Red.

Kla.

Prašau Gerbiamosios Redakcijos patikrinti šį klausimą:

Ar gali mano, kaipo Lietuvos kareivio, tėvas, tikras Lietuvos pilietis, gyvenantis Latvijoje, persikelti Lietuvon su manimi, nes Latvių valdžia neleidžia pereiti su manimi per savo sieną. Maną mano tėvas yra į Latviją išsivežęs 1910 m. iš Lietuvos teritorijos.

Su pagarba Kondratas Antanas.

Ata.

Dabar negali, bet pamėginkite per mūsų Atstovybę Latvijoje. Kartais pavyksta.

Red.

Žemė kariams.

Šiais 1920 metais. Biržų—Pasvalio Apskrityje išparceluota 11-ka dvarų: a) Mirkūnų—Pabiržio val.: Kalkų, Totorių, Oskūniškių. b) Ubiškių—Biržų val.: Tabokynės. c). Bliūdžių—Nemunėlio—Radviliškio val.: Pariškių, Mažūkių. d). Rucko—Papilio val. ir Marišino—Vabalninkų valsčiaus.

Iki šio laiko jau gavo žemės šie kariai:

I. Iš Ubiškių dvaro: 1) Alfonsas Labanavičius, bežemis, Astrovo dvaro darbininkas sklypą N 5. 2) Liudvikas Prapulionis, bežemis, Biržų miesto, sklypą N 12 ir 3) Alfonsas Janilionis, bežemis, sklypą N 4.

II. Iš Bliūdžių dvaro: 1) Jonas Namikas darbininkas Bliodnikų dvaro, sklypą N 1. 2) Kastanas Totoris iš Slekleviškių venkiemio, bežemis, sklypą N 2. 3) Augustas Kadulis iš Julijanavo kaimo sklypą N 6. 4) Juozas Balčiūnas, Kosenų kaimo, sklypą N 10. 5) Jokubas Kugrinis, Juodžionių kaimo sklypą N 9.

III. Tabokynės dvaro: 1) Martynas Audušius, iš Spindučių dvaro, dabirinkas, sklypą N 9.

IV. Oškūniškių dvaro: 1) Petras Denkevičius, Zadeikėlių kaimo, sklypą N 6. 2) Juozas Simanuskas, Biauškių kaimo, sklypą N 8. 3) Juozas Navokas Labeniškių kaimo, sklypą N 7. 4) Martynas Krišinėnas, Dirvonakių kaimo, sklypą N 2.

V. Totorių dvaro: 1) Jurgis Indriūnas, Ripeikių kaimo, sklypą N 6. 2) Petras Gavėnas, Bobenų kaimo, sklypą N 5. 3) Ona Ogintienė (kario motina) sklypą N 6. 4) Petras Kubilis sklypą N 2. 5) Juozas Paštuolis sklypą N 10. 6) Petras Daubaras sklypą N 16. 7) Antanas Slačkūnas sklypą N 14. 8) Kazys Krūminis sklypą N 18. 9) Petras Valunta sklypą N 9. 10) Antanas Gabriūnas sklypą N 7. 11) Antanas Peseckas sklypą N 19. 12) Jurgis Sergiūnas sklypą N 20.

Greitu laiku vėl bus duodama žemė kariams iš aukščiau nurodytų dvarų.

Vyriausios Komisijos „Kariams žeme aprūpinti“, nuspręsta paimti parceliacijai dar šie dvarai: Obelauškių, Altreduokos, Ungliniukų, Gavėnų ir Jasiškių. Gr. Alfredo Tiškevičiaus ir Ilgabradų palivarkas Gabrielio Šuazel-de Gyffe.

Rokiškio apskrity žemė kariškiam.

Šiuo sutelkiu žinių laikraščiu „Žemė“ iš savo apskrities apie žemės dalinimą iš privatinų dvarų.

Rokiškio apskrityje, kariams žeme aprūpinti, yra paimta Valstybės nuosavybėn 18 privatinų dvarų; su bendru plotu žemės iš viso apie 3922 deš. būtent: iš nuosavybės Reimaldo Pšesdžieckio paimti šie dvarai: Davainiškių palivarkas apie 180 dešimt. Urboniškių dvaras apie 277 deš., Totoriškių dv. apie 211 deš., Skriobiškio dv. apie 684 deš. Jonavos palv. apie 115 deš., Upės palv. apie 136 deš.. Iš viso apie 1603 deš.

Iš nuosavybės Vladislavo Valsenchoto paimtas Vandinavos palv. apie 180 deš.

Iš nuosavybės Jono Pšesdžieckio paimti šie dv.: 1) Lalių dv. apie 210 deš. 2) Zamostės dv. apie 207 deš. 3) Aknistos dv. apie 243 deš. 4) Daglių palv. apie 175 deš. 5) Ignatiškio palv. su vienkiemiu „Sklauteviškis“ apie 180 deš. 6) Lukštų dv. apie 33 deš.

Iš viso 1353 dešimtines.

Iš nuosavybės Ignato Koscialkovskio paimtos Mazelių palv. apie 221 deš. Iš nuosavybės Oskaro Rutkauskio paimta dalis Vilkų palv. 70 deš. Iš nuosavybės Krasickienės Elzbietos paimti Virembos palv. apie 172 deš. ir Lilinos palv. apie 153 deš.

Iš viso apie 325 deš.

Iš nuosavybės Vytauto Komaro paimtos Viziūnėlių palv. apie 170 deš. Iš aukščiau išvardytų 10 dvarų: 1) Vilkai, 2) Lilina, 3) Aknisto, 4) Virembos, 5) Viziūnėlių, 6) Zamostės, 7) Urboniškes, 8) Totoriškių, 9) Jonavo, 10) Daviniškių yra jau išparceluoti į atitinkamus sklypus ir prieš 3 dienas t. y. spalio 11 d. matininkai jau pristatė man nuorašus planų išparceluotų dvarų. Taip kad jau greitai laiku galima bus pradėti duoti kariams žemės.

Iš pasaulio spaudos.

„Le Humanité“ praneša, rumunų minister. Take-Jonesku pareiškęs paskutinį kartą būdamas Varšuvoje, kad kol Lenkija susitaikinsianti su savo kaimynais ir taikios keliu neišėis Vilniaus, Aukštutinės Silėzijos ir

Dancigo klausimu, nė viena valstybė negalėsianti sueiti su ja į kurią nors sąjungą.

Lenkų seimo užsienių dalykų komisija kreipusis į seimą ir lenkų valdžia kviesdama susitalkinti su kalmynais taip, kad sienos būtų nuspręstos žiūrint gyventojų noro.

„Le Matin“ praneša, kad lenkų valdžia pasiūlysi Tautų Sąjungai patikti Želigovskį Vilniuje plebiscito laikui.

Pasak to paties laikraščio, ir Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos pirmininkas pulkininkas Chardigny esąs tos pačios nuomonės.

„Times“ praneša, kad anglų visuomenė ir spauda reikalauja plebiscitui Vilniuje pašalinti iš ten Želigovskio kariuomenę.

„Vossische Zeitung“ praneša iš Klaipėdos, būk Lietuvos delegatui (?) Čuigalaitis ir Stiklorius derasi su Želigovskio ir Pilsudskio delegatais dėl Klaipėdos atidavimo Lietuvai mainais už Vilnių (federacijoje su Lenkija) ir būk tai „Taryba“ (?) sutikusi su tuo pasiūlymu.

Kitų valstybių armijos.

Lenkų oficerių algos. Dėl brangymečio lenkų karo ministerija įnešė į lenkų seimą naują lenkų karių algų sutvarkymo projektą, kuris pradeda veikti nuo š. m. liepos d., o visi išmokėtieji tame laikotarpyje priedai turi būti laikomi negražinamais sutvarkymo priedais. Tas projektas jau patvirtintas ministerių kabineto ir seimo biudžeto ir karo komisijų ir greit bus įneštas į seimą, kur bus tuojaus patvirtintas. Tas projektas išdirbtas kaip „karių aprūpinimo nustatymas“ taikos metui. Bet kol kas bus duodamas tam tikras brangymečio priedas. Oficeriams ir nuolatiniais eiliniams bus mokama pagrindinė alga, už maistą, apsilvilkimą, ir šarvuotę, už butą, šeimos dalykus ir, be to dar už išstarnautus metus. Pagrindinė alga oficeriams kas mėnuo bus tokia: marsalkui 5000 mar., ginklo generolui 4400 mar., generolui-poručnikui 3800 mar., generolui-podporučnikui 3200 mar., pulkininkui 2600 mar., papulkininkui 2200 mar., majorui 1800 mar., kapitoniui 1500 mar., poručnikui 1200 mar., ir podporučnikui 1000 mar. Priedo už metų išstarnavimą gauna nuolatiniai kariai už kiekvienus tikrosios tarnybos metus 2 1/2 % gaunamosios tuo laiku pagrindinės algos, neskaitant brangymečio priedo ir skaitant ankščiausia nuo 1918 m. lapkričio 1 d.

Brangymečio priedas sudarė šitoki nuosimū pagrindinės algos oficeriam: marsalkui 1 1/2 %, generolui-poručnikui 1 1/2 %, generolui-podporučnikui 1 1/2 %, pulkininkui 1,2 %, majorui 1,3 %, kapitoniui 1 1/2 %, poručnikui 1,5 %, podporučnikui 1,6 %. Išvestas mėnantis tuo laipsniu procentų skaičius sudarė dauginį. Mėnesio brangymečio priedo didumas lenkų markėmis skaičiuojamas tokiu būdu: dauginama dauginy daugikliu, venodu visiems karių laipsniams, bet nelygiu įvairiose vietose. To daugiklio didumas brangiausioje vietoje nustatomas dabar 150. Tas priedas priskaitomas prie kitų pajamų — ypač prie šeimos priedo. Maistpinigiai bus nustatyti vėliau.

Oficeriai įgydami tą laipsnį gauna priedo apsilvilkimui ir šarvuotei 3200 mar.

Apsilvilkimo pataisymui visi oficeriai gauna kas mėnuo po 200 mar. Priedas 3200 mar. galima pakeisti apsilvilkimu ir šarvuote naturoje. Šeimos dalykams mokama kas mėnuo: oficeriams 320 mar. žmonai, po 120 mar. kiekvienam vaikui, priedas šeimos butui oficeriams 200 mar., bet tik tada, jei karys tarnauja karo srityje ar laikinai gyvena ne savo iguloje. Be to dar numatomi tam tikri priedai užėjimą aukštesnių vėrsininkų pareigų. Laiko ir etapų priedai, taip pat

kefionės ir būto išlaidų atlyginimas bus sutvarkyti atskirai. Atskiri to projekto straipsniai nustato dar atlyginimą avansais, susirgus, paleidžiant atostogų, paleidžius nelaisvėn, tardant, paleidžiant iš kariuomenės ir mirus.

Kariuomenės kronika.

Atsargiai su ginklais

Lapkričio 18 d. Elektro technikos batalione dėl neatsargumo su šautuvu žuvo kareivis Navickas.

Kapitonas Kazys Svilas paskirtas mūsų atstovu Rusams. Lapkričio 22 d. išvažiavo su savo stabu į Maskvą.

Faktinė medžiaga Želigovskio avantiūroje

Želigovskio kariuomenė Vilniū, paėmimo diena sudarė

1-oji Lietuvos Gudų divizija, kurioje buvo:

2-as Gardino pėstininkų pulkas: pulkas birželio mėn. iš bolševikų fronto buvo nusiųstas į Liubliną, kur jį papildė šios dalys: 2-sis legionų pulkas, 22-sis Siedleco pėstininkų pulkas, 3-sis Radomio legionų pulkas. Iš to pulko nėra nė vieno belaisvio iš Vilniaus arba Vilniaus srities. Belaisviai tikrina, kad šis pulkas turi tik 10% žmonių iš Vilniaus gub., skaitant ir karininkus.

Vilniaus pėstininkų pulkas (pulkas pusiau sumuštas) buvo papildytas grynai lenkiškais 263-jo pėstininkų pulko dalimis. Iš 4 belaisvių: 3 iš Vasšuvos ir ketvirtas iš Blocko gub.

Minsko pėstininkų pulko: (Tik vienas belaisvis, Liubling gub. gyventojas).

Naugardėlio pulkas (nustojo savo buvusio skalčiam 60%, pulkas buvo papildytas iš 17-to pėstininkų pulko Vienas belaisvis — Piotrakovo gub. gyvent.)

2-oji Lietuvos Gudų divizija, kurioje buvo:

41-as Suvalkų pėstininkų pulkas (bastrankdamas pulkas nustojo %; jis buvo nusiųstas papildyti į Zambrova, kur stovėjo rezerve batalionas, susidaręs vien iš poznaniečių).

(Du belaisviai: vienas iš Piotrakovo gub., antrasis iš Lomžos).

Kanno pulkas (Sumuštas ties Modima buvo papildytas iš 42 Baltajogės pulko ir Skocko srities bataliono dalimis).

Lydos pulkas (Nesant belaisvių, priklauso mums patikrintų ginių).

1-oji Varšuvos savanoriai divizija, susidarė birželio mėn. Varšuvos gini ir kurioje buvo:

201-as pėstininkų pulkas (Kadrai Varšuvoj. Iš 18 belaisvių tik vienas iš Vilniaus srities, iš belaisvių pranešimo, tik du karininkai iš Vilniaus srities).

202-as pėstininkų pulkas: (Kadrai Varšuvoj. Belaisviai visi iš Lenkų).

203 ir 204-tas pėstininkų pulkas (Kadrai Varšuvoj. Belaisviai iš Galičios ir iš Lenkų).

2-oji Varšuvos savanoriai divizija, kurioje buvo:

101, 102, 106 ir 116 pėstininkų pulkas (Savanoriai — visi Lenkų gyventojai; atsarginės dalys iš Lenkų).

II.

Atsarginės Dalys.

A. Dalys: (Ivykia)

X—12. 2-jo Gardino pulko būrys pareina per Litkova, t. y. per Lenkų teritoriją.

X—14. Grynai lenkiškos 10-tosios divizijos dalys paėmė Vilniū.

X—15. Fronto padėda 6-asis ir 13-asis poznanskie draugų pulkai.

X—16. Varėnos bare 9-ji pėstininkų divizija. Eišėnų bare 15-sios Poznanės divizijos dalys. Varėnos Gardino bare 4-ji pėstininkų divizija. I Vilnių atvyksta 2 nežinomieji pulkai. Trakų bare 15-jo pėstininkų pulko dalys ir 363-jo pėstininkų pulko batalionas.

X—19. fronte 13-sis lancierių batalionas.

X—23. 43-sis legionų pulkas atvyksta i Vilnių (su 18-sios Halerio divizijos). Svencionių bare: 3-ji legionų divizija.

X—25. Mūsų pastebėta 2-sios lietuvių gudų divizijos dalys demarkacijos linijai. Padbradės bare 9-sios divizijos 34-tas pėstininkų pulkas. Karniškių bare atvyksta 144, 145, 188 pulkai 16-jo lancierių ir pirmojo gusarų pulkų dalys.

X—30. Pasitvirtina žinios apie 9-jo raitelių pulko atvykimą i Vilnių. Ašmenos bare 19 „podhalarška“ divizija pilnai sudėty.

X—31. Rudziškiuose 11 lancierių pulkas.

XI—1. Vilniaus bare 211 ir 4-sis lancierių pulkas.

XI—2. 7-ji divizija pereina i Dvinsko kryptį. Trakų bare 104 pėstininkų pulkas. 2-sios lietuvių gudų divizijos dalys eina iki demarkacijos linijos.

XI—3. Eišėkių bare: 225 pėstininkų pulkas ir 203 artilerijos pulkas. 17-sis lancierių pulkas, veikia Trakų bare, išėina.

XI—5. Merečo bare 2-sios legionų divizijos dalys. Pasitvirtina žinios, apie atvykusią i Vilnių spalio 26 d. nežinoma divizija, susidedanti iš 187, 174, 173 pulkų su 3 tankais ir sarvuotais automobiliais.

XI—14. Grynai teniškoji komendantas Maležynskio grupė atvyksta i Vilnių.

III.

Karo medžiaga

Pastebėta atvykimas sarvuotojo traukinio „Paderovskis“, veikiančio tarp Varėnos, Vilniaus ir Svencionių. Sarvuotasis traukinys „Pilsniskis“, dalyvaujantis lenkų kariuomenės operacijose, kelis sykius šaudė i mūsų kariuomenės dalis.

XI—25. Susisiekinimas tarp Vilniaus ir Varšuvos gatulinai sutvarkytas.

XI—1. I Vilnių atvyksta 35 karo medžiagos su lenkų ženklais prikrauti vagonai. Tuo pačiu laiku Vilnių gauta 28 milijonų lenkų markių.

XI—4. 19 val. iš Balstogės i Vilnių važiuoja ešelonas 13 Nr., kurio vienas traukinys pažymėtas 35 Nr., susideda iš 25 vagonų. Vagonai visi plombuoti. Pasisekė pastebėti šie vagonų numeriai: 33865, 24348, 29050.

XI—5. I Gardiną atvyksta ešelonas 17 Nr., kurio garvežys turi 45 Nr. A. B. Traukinys susideda iš 19 vagonų ir platformų, ant kurių 5 lakstytuvai ir kita karo medžiaga. Parvažiuojant Gardino stotį lakstytuvas uždegtas ir ant viršaus sudega žena. 22 val. traukinys iškeltaija i Vilnių.

IV.

Ivykiai.

X—8. 8 val. Želgovskio dalys puola Stasių stotį. Mūsų dalys po sunkių kovų geležkelio Vilniaus Lyda ruože pasitraukė i Trakų-Volėnų liniją.

X—9. Želgovskis su kova ima Vilnių, tiltą, Vakarų upę ir Danilėkių mišką.

X—11. Priešininkas užima Svencionis ir Niemenčino tiltą. Jo artilerija apšaudė Filinčinovką. Jo žvalgai be pasisekinimo puola Bikiškį.

X—12. Kelios lenkų šautių linijos prie Bukiškio išblaškytos mūsų ugnimi.

X—13. 3 val. Lenkai puola Bukiškio ir Romaro sruoty. Bukiškiai — padegti artilerijos ugnimi. Mūsų dalys pasitraukia i Stėnų, Sudervos, Vilnojo ežero, 152, 156 ir Zelora liniją.

X—14. Lenkų puolimai tęsiasi visą naktį. Mūsų frontą lenkams pralaužius, mūsų dalys pasitraukė i Renkolia-Lovidamų ežerą 154, 155, 162 ir Zelos liniją. Dėl tos pačios priežasties duotas įsakymas mūsų dalims pasitraukti iš kairiojo Neries kranto i liniją: Valkininkai-Ulėškiai ir ežerai Margai, Babrykas, Dūkiai, 180 — Ry-

kantai-Ponera.

X—15. Puolimų lenkai užima Rytartus pietnųjų mūsų dalys po kovos pasitraukė i šią liniją: ežerai Čakoci, Margi, Ingur, Skikolze, Drabuža.

X—17. Žvalgų veikimas.

XI—20. Lenkų puolimai ties 164 aukštumos ir Oškos ežero nepasisekė. Niemenčyno srityje mus atsiėmė i liniją: Pikiškiai, Miskinčiai, Prasiškiai, Orjai.

X—21. Žymios lenkų raitelių pajėgos, drauzusios mūsų fronto liniją, paėmė i neialava mūsų 1-sios divizijos štabą Jodėluose, dėl kurios priežasties mūsų dalys, veikiančios dešiniajam Vilijos krante, pasitraukė i linijos: Romaniškiai, Sketeriai Romaniškiai, Seselkai. Išlyginti mūsų frontai mūsų kariuomenės pietuose pasitraukia i liniją: Zacharai, Panasiškiai — Zailėpų ežeras, Vievio ežero, Podolėsio.

X—22. Sarvuoto traukinio padedami lenkai puola mūsų pozicijas ties Posėno ir Murmi. Visi puolimai atremti.

X—24. Apie 14 val. Sarvuoto traukinio padedamas, priešininkas puola Valkininkų stotį, taip pat mūsų pozicijas i rytus nuo geležkelio. Mes pasitraukiam i liniją: Zylinai, Daugeiški, Bytautėnai, Grosnikai, Oranovė.

X—25. Lenkų sarvuotas traukinys, eina į Vilnių kryptimi, buvo mūsų ugnimi sustabdytas prie Pokrėtonės ir priverstas sugrįžti i Nėnus Svencionis.

X—26. Lenkų puolimai Ponarių-Plenų-Pokrėtanų.

X—27. Lenkai užima Seselkę-Giedraičius, bet vėliau mes vėl atsiėmėm Seselkius.

X—28. Priešininkas užima Poželva-Vidzeniškius. J. žvalgai pasiekia Nidokius.

X—29. Lenkų puolimai ties Ponarų ir ties Nabolevskio byznos sektorio, Gilaus ežero.

X—30. Lenkų puolimai mūsų didesniu sargyba ties Spindrų ežeru.

X—31. Mes atsiėmėm Poželva, Vidzeniškius, Rūbkanus.

XI—1. Lenkų sarvuotas traukinys apšaudė Leptūnų kaimą, — rezultatai keli civiliškai užamšti. Lenkų aeroplanai bombarduoja Ukmergę: daugiau 20 civiliškai mirė.

XI—1. Lenkų sarvuotas traukinys apšaudė Leptūnų ir Antokoli. Mes atsiėmėm Giedraičius ir Dobinkį. Lenkai užima Dūkčius.

XI—3. Žvalgų veikimai Ponario bare.

XI—4. Žvalgų susirėmimai.

XI—5. ir 6. Lenkų aeroplanai bombarduoja Kauną ir Kaišėdorus.

XI—7. Žvalgų susirėmimai.

XI—8. Lenkų žvalgų puolimai Podvarancų ir Ušlė.

XI—10. Žvalgų veikimas.

XI—10. Lenkai užima Turmontą, Smalva, Salakus.

XI—11. Lenkų žvalgų puolimai.

XI—12. Lenkai apšaudė mūsų apkasus ties Podumėno ir Vievio ežeru, atsiėmėm Salakus.

Iš kovų ties Želva.

Iš Želvos valsčiaus mums pranešta:

1) Lietuvių frontas Giedraičių ir Želvos apylinkėse pasitymėjo stebuklingu būdu: spalio 29 ir 30 d. lenkų legionininkų daug didesnė kariuomenė paliko visai sutriuškinta. Lenkų užmuštų liko apie 400, o iš lietuvių Želvoje prie bažnyčios palaidoti 9 kareiviai, 10 nuvežta i Ukmergę ir Giedraičiuose 5 lietuviai; dabar smarkių kovų nėra, tik vietomis žvalgybos sukliūva. Lietuviai stovi apie Paberžę, o lenkai dieną pasitraukia arčiau vietomis i Paberžę, o naktį vėl bėga i Vilnių. Toliau lietuvių kariuomenei traukiantis i Vilnių reikia būti atsargiai; kaip girėm iš surinkty žinių, lenkai atsitraukdami sueina miškuosna norėdami pulti paskai iš užpakalio.

2) Š. m. lapkričio 3 dieną 12 valandą d. buvo prie Želvos bažnyčios iškilmingos pamaldos laidojant 9 lietuvių kareivius, kurie žuvo kovose su lenkais spalio 29 ir 30 d. Susirinko labai didelė—tūkstantinė—minia; grabai buvo aptaisyti gėlėmis ir rūtų vainikais išpuošti; nemaža buvo ir lietuvių kareivių, kurie po pamaldų 3 sykius iššovė. Moterys ir merginos nusimovė nuo rankų pirštines atidavė lietuvių kareiviams, kurie jų neturėjo. Po pamaldų susirinko prie Želvos valsčiaus apylinkės gyventojai ir sudėjo daug aukų kareiviams, kurie kariauja su lenkais: pirštinių, autų, valgomųjų daiktų keletas vežimų išvežta į frontą. Tos apylinkės labai rūpinasi ir deda aukų kareiviams, kad tik stipriau laikytūs prieš lenkus.

3) Š. m. spalio 28 d. 12 val., buvo atvykę Želvon lenkų 13 Dombrovos raitelių pulkas su gurguolėmis, kurių tikslas buvo tuojau paimti ir Ukmergė. Paaiškėjo, kad minėtos kariuomenės vadai visi vietiniai dvarininkai ir jų tarnai. Kai tiktai užėjo lenkai norėjo tuojau suimti Želvos valsčiaus valdybą, bet jiems tai nepavyko, nes valdyba paspėjo išsprukti ir tuojau atvyko su pranešimu į Ukmergę. Kai atvyko į Želvą lenkų legionininkai, Želvos lenkų agentai, ypač Masiševičienė, vienaplaukė atsiklaupė ant kelių, pakėlė rankas aukštyn ir rėkė visa gerkle šaukdama: „Broliai lenkai legionininkai! gelbėkite mus nuo tų pagonų lietuvių, suimkite tuojau tą pagonišką komitetą ir kitus Lietuvos platintojus, kaip tai kleboną,—vargoninką Kapėčką ir Černiauską, kurie kankina mus su savo lietuvybe“. Laimė vargoninkas buvo Ukmergėje, o klebonas vėl kažin kaip išsigelbėjo. Legionininkai tuojau stoji prie darbo, pradėjo plėsti visą piliečių turtą; Želvos miestelio žydukų suėmė visa, ką tiktai kas turėjo; kas netinkama buvo išvežti, tai paliko sunaikinę vietoje; pasipylė po sodžius, nuavė batus, nuvilko kailinius ir šiaip kas tiktai pakliuvo, viską paėmė; vakare pajutę pavojų išspruko iš miestelio ir apsinakvojo visas pulkas artimesniuose sodžiuose. Tuo tarpu spalio 29 d. anksti rytą atvyko iš Širvintų 2 kuopos lietuvių kareivių, apsupė lenkus Bikonių ir Remeišių sodžiuose ir sutrūškino visą lenkų pulką, paėmė 70 arklių ir šiaip daug visokio grobio. Lietuvių kareiviai pasižymėjo dideliu narsumu: nuo kelių lietuvių kareivių bėgo šimtai lenkų.

4) Š. m. spalio 28 ir 29 d. lenkų atvykimas Želvos apylinkėi padarė labai didelių nuostolių. Kaip apskaičius tik kailinių paėmė daugiau kaip 300, batų ir pushačių atėmė daugiau kaip 600 porų; negana to, kas tiktai pakliuvo: grūdai ar miltai, viską išvežė, iš rūbų, kas nepatiko išvežti, tai vietoje sunaikino, taip pat buvo visų kišenės iškratytos, pinigai iš visų liko atimti. Žmonės dejuoja ir tariasi susirinkimuose, kaip čia atsiginti nuo minėtųjų plėšikų, kad daugiau mūsų kraštan nebeateitų.

5) Lapkričio 8 ir 9 d. Iš surinktų žinių Vilniaus mieste didelė brangenybė. 8000 markių moka pūdai rugių ir tai neturi kur gauti nusipirkti. Darosi netvarka: lenkų valdžia manė paskelbti mobilizaciją, bet kaip girdėti, žmonės neklauso. Varšuvos kareiviai, kaip girdėti, atsisako su lietuviais kariauti. Vilniuje kyla tarp kareivių maištai. Lenkų legionai Vilniuje atsargūs: kaip girdėti, išveža iš Vilniaus sunkiasias patrankas ir šiaip daiktus, kad nepakliūtų lietuviams.

6) Lapkričio 9 d., kaip girdėti, Giedraičių apylinkėje lenkai darė puolimą, eina kovos, bet yra viltis, kad tuojau lenkai bus išvyti.

Žinios.

Lietuvoje.

Iš Želigovskio kariuomenės. Gautomis žiniomis, Landvarave stovėjęs 221-as lenkų batalionas gavo įsakymą trauktis į Varšuvą.

Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos siūlymai. Tautų Sąjungos Kontrolės Komisija iššaukusi pas save į traukinį netoli Vievio mūsų delegaciją pasiūlė: 1) tuojau sulaikyti kovas, 2) sudaryti 6 kilometrų neutralę zoną, 3) pasikeisti per Kontrolės Komisiją visais belaisviais, 4) sustabdyti lietuvių mobilizaciją, 5) pradėti kariuomenės demobilizaciją, 6) nereguliarių kovotojų organizacijas (šaulius) panaikinti arba paimti Karo Vadovybės žinion. Del pirmųjų trijų punktų buvo susitarta, jeigu tiktai Lenkų (ne Želigovskio) valdžia tai patvirtins. Apie tai Kontrolės Komisija pranešė lenkų valdžiai į Varšuvą. Išrišus tuos klausimus buvo manoma tartis del kitų trijų punktų. Bet tuo tarpu lenkai pradėjo šaudyti. Mūsų šiaip į lenkų šaudymą neatsakė šaudymu. Iš Lenkų valdžios atsakymo negauta, nes Lenkų valdžia neturinti dabar ryšių su Želigovskiu.

Aukos kareiviams. Lapkričio 19 d. Generalinio Štabo Literatūros skyrius nusiuntė į X diviziją per savo įgaliotinį A. Vokietaitį kareiviams išdalyti vieną vagoną knygų ir gautų iš Lietuvos Gynimo Komiteto sūrių, lašinių ir iš moterų Gynimo Komiteto tabokos. Vagoną lydi ir Gynimo Komiteto atstovė p. Galdikienė. Kiekvienas kareivis gaus savo dalį. Kitoms dalims bus nusiųsta dovanų pirmai galimybėi pasitaikius. Iš daugelio Lietuvos kareivių gauname žinių, kad žmonės gausiai aukoja Gynimo Komitetui (kariuomenei).

Ruošiasi apsispręsti. Lenkai Vilniuje labai energingai ruošiasi prie būsimojo „gyventojų atsiklausimo“, kurį jie supranta tik formoje seimo, renkamo, Želigovskio kareiviam padedant. Vedama agitacija Lenkijos naudai ir siunčiama iš Varšuvos ir kitų lenkų miestų daugybė lenkų, kurie esą pabėgėliai iš Vilniaus.

Atgal į Varšuvą. Lapkričio 20 d. mūsų žvalgai buvo nusidanginę į Valkininkus, kur stovėjo lenkų 101 pulkas. Mūsų šiaip su lenkų kareiviais pradėjo derėtis. Išdavos tokios: lenkų 101 pulkas užsidėjo ant pečių šautuvus, atsisveikino su lietuviais ir išėjo pėsti namo į Varšuvą. Laimingos kelionės.

Lenkai prisipažįsta prie Želigovskio. Tautų Sąj. Kont. Kom. pranešė mūsų delegacijai, kad Želigovskis davęs įsakymą savo kariuomenei nebepulti mūsų, o tiktai gintis. Kadangi mes pasiekėme tos pačios linijos, kurią laikėme prieš Želigovskio puolimą, tai ir mūsų šiaip sutikę nebepulti lenkų. Tik mūsų delegacija pareikalavusi, kad Varšuvos valdžia laiduotų, jog Želigovskis savo pasizadėjimų laikysis. Kontrolės Komisija su tuo sutiko. Vadinas, Varšuvos valdžia prisipažįsta prie Želigovskio atvirai. Be to dar Kontrolės Komisija pakėlusi klausimą, ar lietuviai pasitiki Tautų Sąjunga. Mūsų delegacija atsakiusi, kad ir Tautų Sąjunga ir Kontrolės Komisija mes pasitikim, tik netikim, kad Želigovskis jos klausytų. Tam tikėtai mes neturim jokio laido, o antra, paskutinių dienų atsitikimai kaip tik verčia mus netikėti.

Želigovskininkus gaudo. Paskutinėse kovose ties Širvintais visai atkirsta nuo fronto trys Želigovskio raitelių eskadronai. Nebegalėdami grįžti į Vilnių, jie pasileido bėgti į visai priešingą pusę. Jie dabar slapstosi po miškus ir balas, kad nei sunku pavyti. Bet grėbt jie bus išgaudyti.

Atys save gaudina. Vilniaus lenkų laikraštis „Gazeta Wileńska“ paduoda žinių, kad paskutinėmis

lienomis Lietuvos sieną perėjo 40000 gerai ginkluotų vokiečių, kurių tikslas — lenkus kultū. Tokiomis tiesiog juokingomis žiniomis lenkų laikraščiai tikrai gaudina ir be to jau įbaugintus savo karžygius.

Nukautas Želigovskio pulko vadas. Kaip praneša patys želigovskininkai, kovose ties Širvintais nukautas lenkų Gardino pulko vadas, pulkininkas leitenantas Rymaševskis.

Vaiguviškiai. Šakių apskr. Plokščių valsč. Po sunkaus okupacijos laiko, prasidėjus Lietuvos Nepriklausomybės darbui, kai kurie iš Vaiguviškių jaunimo suprato laiką, taip ir savo pareigą su tvirtu pasišventimu stojo į pirmųjų savanorių eiles, iškelti Lietuvos Nepriklausomybės garbės vainiką, kad mums pasilikus laisvais ir nepriklausomais. Bet kai kurie iš jų pamatę truputį vargo dėl savo laisvės ir gerovės sukruoto kuoskubliausiai pasiljuosuoti iš kariuomenės, kad prisilakę degtinės vėl galėtų naktimis šūkauti kaip rudenį gervės.

Bet kaip tik taip ir yra.

Pasitikęs su vienu tarnavusiu kariuomenėje inteligentu N, net degtine pakvėpavęs, patariau kelti mūsų jaunimą į darbą. Bet jis atsakė: „Tegul kiekvienas atitarnauja vienus metus, kaip aš“. Gerbiamieji Draugai! Supraskim, kas mums belieka laukti dabartiniam momente, jeigu mes kiekvienas metus atitarnavę liuosuosimės ir eisim namon. Taigi broliai, kiekvienam inteligentui, jaunuoliui, ar buvusiam kariui, supratus dabartinę padėtį, reikėtų tvirtis karščiausio darbo, kelti mūsų jaunuomenę atlikti savo pareigą, reikia organizuoti Šaulių būrius, partizanus, kas prityręs karo mokslo duoti nurodymus, mokinti karo mankštinių ir praslavinus eit padėti savo broliams fronte.

Nes laikas jau suprasti.

Misupis.

Kriūkai. Šakių apskr. Gražu būtų regėti ir girdėti, kad kiekvienas pilietis ar jaunuolis šventai atliktų savo pareigą. Bet kai kurie į tai neatsižvelgia. Linksmia būtų dėl to, kad Krinkų apylinkė jau pradeda splestis Šiaulių būriai, bet nelinksma tuo, kad jie nesirūpina vykdyti savo pareigą tarp visuomenės, bet rūpinas nueiti ten, kur kasdien degtinė garuoja ir kad kuo geriausiai tai išmukti. Susiprask jaunimel kad tas darbas mums ne mokintis, bet perspėti reikia, nes kuris tą darbą vykdo, tas nėra vertas lietuvio vardą nešioti.

Tai mums, kaip Tėvynės gynėjams, priklauso tokius darbus atidžiai sekti ir ausėkus pasielgti visu įstatymų griežtumu.

Kariškis Misupis.

Užsieny.

Lenkai tyčiojasi iš Santarvės. Lenkų laikraščiai tyčiojasi iš Santarvės, pranešdami, kad neseniai atvykęs į Dancigą pirmas (?) Santarvės laivas su karo medžiaga, kuri buvo skiriama kovai su bolševikais. Kiek mes žinome, tokios pagalbos lenkai yra gavę iš Santarvės nemaža.

Vrangelio žygio galas. Lapkričio 15 d. bolševikai paėmė Sevastopolį ir tokiu būdu, likvidavo Vrangelio žygį. Pats Vrangelis su dalim savo armijos likučių persikėlė per Juodąją jūrą į Konstantinopolį.

Bolševikai vėl rengiasi kariauti su lenkais. Kaip praneša lenkų laikraščiai, bolševikai nesilaiką Rygos karo paliaubų: neutraliojoje zonoje plėšią gyventojus, atima gyvulius, mobilizuoja vyrus. Pabėgę iš bolševikų pusės lenkai pasakoja, kad bolševikai organizuoja lenkų komunistų dalis, pavadinę jas — Lenkų raudonoji armija. Bolševikai saką, kad taika su Lenkija, tai tik laikinas atsikvėpimas raudonajai armijai

sutvarkyti. Bolševikai protestuoja dėl Balachovičiaus ir Petliūros.

Latviai Želigovskinkų nepriėmė. Letos pranešimu, Želigovskio delegatai atvykę į Latviją be Latvijos valdžios leidimų, nepasimate su užsienių reikalų ministerija, išsiųsti atgal iš Latvijos, palydimi Latvijos karininkų.

Latvijos nepriklausomybės šventė. Letos pranešimu lapkričio 18 d. Latviai rengėsi švęsti Latvijos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuves. Spėjama, kad ta šventė suartins Pabaltijūrio valstybes. Laukiama Lietuvos delegacijos atvykstant. (Lietuvos Steigiamojo Seimo delegacija lapkričio 17 d. išvyko į Rygą — Elta).

Paklausimas anglų parlamente dėl Vilniaus. Anglų laivyno leitenantas atstovas Kenworthy paklausęs anglų ministerių pirmininką dėl dabartinės Lietuvos padėties ir, kurių žingsnių yra padariusi Anglų valdžia palaikyti Lietuvos nepriklausomybei. Toliau Kenworthy klausė, kodėl prieš Želigovskį nebuvo daryta griežtos akcijos, kaip bolševikų kariuomenei įėjus į Lenkiją. Lloid George atsakė, kad buvę griebtasi energingų priemonių; atstovas Kenworthy pareiškęs, labai abejojęs dėl tų priemonių vaisių.

Lietuvių lenkų klausimas Tautų Sąjungos kongrese. Valdo pranešimu, Tautų sąjungos kongreso lapkričio 17 d. posėdy Pietų Afrikos atstovas Lordas Robert Cecil kalbėjęs lenkų ir lietuvių klausimu ir pareikalavęs, kad diplomatų raštai dėl to būtų įteikti Tautų sąjungos kongresui. Tas konfliktas esąs taip didelės reikšmės, kad pasaulis turįs būti dėl jo informuotas. Lordas R. Cecil pabrėžęs, kad lenkai sulaužę T. Sąjungos statutą, pradėdami karą.

Volfo pranešimu, Tautų Sąjunga gavo Britų vyriausybės pranešimą, kuriame ji pareiškia sutinkanti tvarkai palaikyti plebiscito metu Vilniaus srityje pasiūstą ten Anglų kariuomenės. Ispanų vyriausybė taip pat pakviesta duoti tam tikslui dvi kuopas. Be to Prancūzų ir Belgų vyriausybės pareiškė sutinką siųsti ten kariuomenės.

Oficialinė dalis.

Armijos Teismas skiria teisiamajam posėdžiui Kanonę nagrinėti:

1920 metų gruodžio mėnesio 1 dieną: kareivio Valdo Montiko, kaltinamo 581 B. St. str. (kasacinė) byla (305).

1920 m. gruodžio m. 2 d.: piliečio Juozo Vainčekausko, kaltinamo 51 ir 4 ir 5 p. p. 589 B. St. str. str. ir 10 ir 12 §§ B. St. pap. ir pak., byla (417) ir kareivio Prano Lechavičiaus, kaltinamo 134 ir 3 p. 232 K. B. St. str. str., byla (347).

1920 m. gruodžio m. 4 d.: karo tarnybos valdininkų Vinco Stančiko ir Alfonso Vitulskio, kaltinamų 51 B. St., 232 ir 3 p. 234 K. B. St. str. str., byla (377).

1920 m. gruodžio m. 6 d.: kareivio Prano Paužos, kaltinamo 160 K. B. St. str., byla (204).

1920 m. gruodžio m. 7 d.: kareivių Mykolo Čilinskio ir Petro Puzino, kaltinamo 51 ir 3 d. 581 B. St. str. str., byla (413).

1920 m. gruodžio m. 10 d.: piliečio Antano Svetavičiaus, kaltinamo 109 B. St. str. ir 5 p. 14 § Y. V. A. J., byla (427) ir kareivio Jono Snabaičio ir piliečio Eduardo Mediševskio, kaltinamo 51 ir 4 ir 5 p. p. 589 B. St. str. ir 6 p. 14 § Y. V. A. J. ir be to pirmasai—134 K. B. St. str., byla (448).

1920 m. gruodžio m. 11 d.: Vyr. Leitenanto Mečio Vaidato, kaltinamo 245 ir 246 K. B. St. str. str., byla (485).

Vyr. Leitenantas Budrevičius
Armijos Teismo Sekretoris.

Ekonominė karių Bendrovė.

Isteigta Ekonominė Karių Bendrovė, kooperacijos pagrindu, kaip karinė įstaiga pačių karių valdoma.

Bendrovės tikslas: aprūpinti karius ir jų šeimynas gyvenimui reikalingiausiomis reikmenomis, geriausios rūšies, pigiausiomis kainomis ir auklėti savųjų tarpe karinę dvasią ir kultūrą.

Bendrovės nariai ir metiniai pirkėjai gali būti tikslai tarnaujantieji kariuomenėje.

Tikrieji Bendrovės nariai gali būti visi armijos karininkai, karo valdininkai ir karo gydytojai. Pajaus dydis—100 auksinių ir įstojamojo mokesnio 10 auks.

Metiniai pirkėjai gali būti visi kareiviai, įmokėjęs Bendrovei 10 auks. kasmet.

Iš tikrųjų narių ir metinių pirkėjų priimami ir laisvi pajai iki 5.000 auksinių.

Bendrovė mokės kasmet dividendą už pajus ir premijas už išpirktas prekes.

Bendrovė turės savo skyrius visoje Lietuvoje, stambesniuose kariniuose centruose ir fronte.

„Kariškių krautuvė“ pereina Ekonominės Karių Bendrovės Valdybos žinion.

Bendrovės reikalus veda išrinktoji Bendrovės Valdyba ir Priedabos Komitetas, užtvirtintas Bendrovės įstatais einant.

Pastaba: Pajus priima Bendrovės Valdybos narys karo valdininkas Augustauskas Tiekimo Viršininko Vadyboje.

Isak. Kar. 473 Nr.

Maistpinigiai Centralinių Įstaigų Raštininkų Kuopos kareiviams.

Centralinių Įstaigų Raštininkų kuopos kareiviai-raštininkai, pripažinti karo gydytojų komisijos silpnos sveikatos ir negalintys maistintis iš katilo, gauna 12 auks. maistpinigių dienai.

Pastaba: Gydytojų komisija nurodo kokį laiką kareivis negali maistintis iš katilo.

Is. js. k. 459 Nr.

Medicinos pagalba laisvai samdomiems.

Visi Kr. Aps. M-jos laisvai samdomi tarnautojai ir mėnesiniai statiniai tarnai ir darbininkai medicinos pagalba naudojasi lygiomis teisėmis su kareiviais.

Pastaba: Padleniniams darbininkams, sužeistiems tik laike jų darbo Kr. Aps. Ministerijos įstaigos, gali būti suteikta medicinos pagalba.

Is. js. kar. 459 Nr.

Pirmos pagalbos kursai.

Prė Krašto Apsaugos Ministerijos Sanitarijos skyriaus organizuojamos paskaitos: 1) apie suteikimą pirmos pagalbos mūšyje ir šiaip nelaiminguose atsitikimuose, 2) apie ligonių bei sužeistų slauginimą, 3) apie kovą su užkrečiamomis ligomis. Lektoriai skiriami: gydytojas majoras Atkočiunas, gydytojas kapitonas Brundza, gydytojas leitenantas Nasvytis ir karo gydytojas Sileika.

Kursas tęsis 2 savaiti. Lankyti gali visi piliečiai be užmokesnio. Registruotis Sanitarijos skyriuje iki 8

m. spalio 30 dienos (Vytauto Prospektas Nr. 39, nuo 8 iki 15 valandos kasdien). Kursus vesti pavesta gydytojui kapitonui Brundzai.

Išklausę gausia atatinkamus liudymus.

Paskaitas pradėti 31 dieną spalio mėn.

Isak. kar. 463 Nr.

Ypatingų Valstybės Apsaugos Įstatų 8 § pakeitimas ir papildymas:

1 p. šiaip pakeičiamas:

„pašalinti kiton vieton arba imti koncentracijos stovyklas asmenis, kurių pasilikimas vietoje yra pavojingas visuomenės tvarkai aron kariuomenei“.

Isak. kar. 464 Nr.

Naujas drausmės statutas.

Nuo 8 m. lapkričio mėn. 15 dienos įgyja galios Drausmės statutas, 1920 metais išleistas. 1919 metų

„Laikinis drausmės (disciplinos) statutas“ nustoja galios. Visoms kariuomenės dalims iki minėtos dienos įsėyti iš Generalinio Štabo Literatūros skyriaus

nauja Drausmės statuta. Isak. kar. 464 Nr.

Amerikos lietuviai gina Lietuvą.

Gautas laiškas.

Spalio 28 d. 1920 m.
404 a. Sheridan Bld.
Kenosha Wis.

Lietuvos Steigiamojo Seimo
Pirmininkas p. Stulginskis.

Jūsų Malonypė!

Birutės draugija, laikydama savo susirinkimą, suaukavo ant 8 šautuvų ir pasiūlė jums, kad pavartumėte prieš biaurius užgrobikus lenkus. Mes Kenoshečiai labai norėtume pagelbėti jums ginti brangią tėvynę nuo užgrobikų. Perkame Lietuvos Bonus ir aukojam kiek galim, bet vis maza yra pagalba taip dideliame jūsų darbe, stengsimės ir toliau aukauti kiek galima. Jeigu galima meloziu pagarsinti mūsų aukas „Kariškių Žodyje“.

Su pagalba

J. Trakėlis Pirmininkas

S. Ralys Raštininkas

Redakcijos prierasas. Gauta Respublikos Prezidento Kanceliarijos 5160 ant. Pajai įstatai Valstybės Idukin Krašto Aps. M-jos depozitui ginkluotoms pirkti.

Jau spausdinamas kariuomenei

skiriamas

KARIŲ KALENDORIUS

1921 metams

Pramonininkai, komersantai nepasivėlinkit su skelbimais!

Kreiptis Gen. St. Literatūros sk.

Leidžia G. Št. Literatūros Skyrius.

Redaguoja Periodinių rašų Redakcija.